

22.01.2024

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**22 Ocak 2024
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

22 Ocak 2024 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ YÖNETMELİKLER

- İstanbul Galata Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Okan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Okan Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Rumeli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Kapadokya Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

“İhtiyaç kadar canlı hayvan ESK tarafından aracısız getirilecek”

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, tarımda planlı üretime sonbahardan itibaren geçileceğini bildirdi.

Hüseyin GÖKÇE/ANTALYA

Tarım ve Orman Bakanı Yumaklı, ihtiyaç duyulan kadar hayvanın aracısız olarak doğrudan Et ve Süt Kurumu tarafından getirileceğini belirtirken, burada da içerdeki besi materyali üreten üreticiyi ezdirmeyecek fiyat politikası uygulayacaklarını kaydetti. Bakan Yumaklı, tarım sayımının 2026'da bitirileceğini söyledi.

Ulusal Süt Çalıştayı ve Seracılık Çalıştayı için geldiği Antalya'da gazetecilerin sorularını cevaplandıran Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, hayvan ithalatı, tarımsal desteklemeler, tarımsal üretim planlaması, zeytinyağı ihracatı, gıda fiyatları gibi konularda açıklamalar yaptı:

NİHAİ HEDEF BİR DAHA HAYVAN İTHALATI OLMASIN

Türkiye'nin 2028'e kadarki hayvancılık yol haritasını yakın zamanda paylaşacağız. Yeni sistemde ihtiyaç gördüğümüz kadar devlet Et Süt Kurumu aracılığıyla hiç aracı kullanmadan getirecek. Ama en önemli hedefimiz nihayetinde bu ithalatı sonuçlandırmak, bitirmek olacak. Bir daha ithalat olmasın. Türkiye kendi besi materyalini üretsın. Kendi besi materyalini alsın, besicileri beslesın. Sonra da tüketiciye makul fiyattan et gelsın.

İTHALAT HAYVANCILIK POLİTİKAMIZIN KÜÇÜK BİR BÖLÜMÜ

Bu ithalat olan kısmı aslında toplamda bizim hayvancılık politikamızın sadece bir bölümü, küçük bir bölüm. 6 tane başlığımız var bizim. Bu başlıkta hayvan hastalıklarını engellemek var. Üreticiyi güçlendirmek var. Bu işi yapacak aile işletmelerini yapısal olarak güçlendirilmek var. Yani sadece 5-10 tane hayvanla bu iş olmaz. Biz onlara destek olalım. Belli bir rakama ulaşsınlar.

Ve en önemlisi de Türkiye'deki hayvan verimliliğini yukarı çıkartalım. Bunu nasıl yapacaksınız? Verimsiz hayvanları elemine edeceksiniz. Yerine verimli hayvanları hem et veren hem süt veren hayvanları getireceksiniz. Bu hayvancılık politikası dediğim gibi açıkladığımızda göreceksiniz. Bu 6 başlığın en önemli kalemleri bunlar. Bunun aynısı aslında bir büyük resimde üretim planlamasında konuşuyoruz.

İTHAL HAYVAN 4 AY BOYUNA SATILAMAYACAK

Çok küçük üreticilerden gelen talebi Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği toplayacak. Büyük işletmeler de direkt ESK'ya başvuracak.

ESK hayvanları seçerek alacak, hayvan hastalıklarıyla ilgili gerekli aşilar yapılmış olacak. Türkiye'ye getirildiğinde hastalıklarla ilgili sorun çıkarsa sorumlu olacak. Karantina döneminde majör hastalıklardan ESK sorumlu olacak ama hayvanın uygun koşullarda bekletilmemesi kaynaklı hastalıklardan sorumlu olmayacak. Bunların başkasına satılarak fiyatın içerde yükselmesini engellemek için 4 ay boyuna satışı yasak olacak. İsteddiği miktarda hayvan bulamayan besiciye ihtiyacını soracağız. 10 tane istiyorsa eğer, "Tamam ben sana 10 tane getireyim. Ama bu içeride 100 lirayken ben sana 80 liraya verip içerideki üreticimi ezdirmem. İçeride ne kadarsa ben sana o kadardan vereceğim. Yani yerli üreticiden almalarını istiyoruz"

KADIN VE GENÇLERE DAHA ÖNCE OLMAYAN DESTEK GELİYOR

Gençlerin tarımsal üretimin içerisinde olmasını istiyoruz. Özellikle gençlere, kadınlara daha önce olmayan destekler uygulayacağız. Örneğin 1000 lira olan destek, genç üretici için 1.5 çarpanı olacağız. Kadın ise 0.5 daha eklenecek. Çiftçilerin özellikle verimliliğini artırarak üretimde kalmalarını sağlayacağız. Yani hem iç üretimi artırıp hem de ihracata yönelik üretimi sağlayacağız.

TARIM SAYIMI 2026'DA BİTECEK

Türkiye'de tarımsal veri hiç takip edilmiyor diye bir şey yok. Tarım sayımı bir doğrulama ve güncellemedir. TÜİK ile yaptığımız mutabakat çerçevesinde altyapı hazırlanıyor. Tarım sayımını en geç 2026'da bitirmeyi hedefliyoruz. Niye bu kadar uzun sürüyor diye sorulabilir. Türkiye küçük bir ülke değil ki. Tarım da küçük bir sektör değil. En son 2001'de yapılmıştı. Oradan gelecek veriler bizim politikalarımıza da bir yön de verecek.

YUSUFELİ BARAJI'NDA SON TESTLER YAPILIYOR

Yusufeli Barajı'nda artık son testler de yapılıyor. Elektrik üretim kısmını Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına tam anlamıyla devretmek üzereyiz. Yusufeli Barajı'nın kurulu gücü 558 megavat, yıllık toplam üretimi 1,9 milyar kilowatt saat. Ürettiği elektrik enerjisi 2,5 milyon kişilik bir şehrin ihtiyacını karşılayacak kadar. 5 Ocak 2024 tarihi itibariyle doluk oranı yüzde 73'e ulaştı. 191 metre ve 1,5 milyar metreküplük su depolandı. İnanılmaz bir rakam. Bugün itibariyle enerji üretimi için 3 adet türbinden ikisini faal hale getirdik.

İHRACAT DEYİNCE İÇERDE FİYATLAR ARTMASIN

Bazı zamanlarda tedbir amaçlı bazı ürünlerin ihracatını kayda bağlıyoruz. Bunu da yapmak istemiyoruz ama kendi tüketicimizi de korumamız lazım. O yüzden yeteri kadar ürünü üretelim, ürünümüz artsın ki ihracat dediğimizde hemen fiyatlar arttırmayın. Türkiye'de bir stratejik ürünler var bir de algıda stratejik olanlar var. İşte patates, soğan, şeker, yağ gibi. Stokumuz yeterli diyoruz ama adamın bir tanesi bir laf ediyor herkes o ürünün talebini artırıyor. Bizim ihracatı engellemek gibi bir derdimiz yok. İçeriye dönüp şunu söylüyoruz. "Lütfen olması gerekenin üzerinde bir fiyatlandırma davranışı göstermeyin." Bunu Ticaret Bakanımız Sayın Ömer Bolat da sürekli söylüyor.

Üretim planlaması stratejik ürünlerden başlayacak

Üretim planlamasıyla ilgili olarak önce yasal düzenlemeler ve ikincil mevzuatlar oluştu. Ondan sonra da illerde üretim planlamasının ekipleri oluşturuldu. Şu anda kendi ekiplerimize, kendi teşkilatımızı eğitiyoruz. Yani eğiticinin eğitimini yapıyoruz.

Ekipler, nerede hangi ürün üretilecek? Ürün deseni ne olacak? Hepsine karar verecek. Suyu merkeze koyacak ama diğer bütün parametrelere de bakacaklar. Türkiye gibi böyle geniş bir yelpazede üretim yapan bir ülkenin, "Ben karar verdim, şu tarihten itibaren düğmeye basıyorum, artık her şeyi planlıyoruz" demesi mümkün değil? Yüzlerce çeşit ürün var. Dolayısıyla, stratejik ürünlerden başlayarak bunların planlaması yapılacak. İlk etapta hububat ve yağlı tohumlar, olacak. Hayvansal üretim ise tamamı olacak. Ve yine söylüyorum; bizim sübvansiyonlu krediler, TKDK destekleri, bizim desteklerimiz, o yapıları hep bu üretim planlamasını destekler nitelikte olacak. Türkiye'nin tamamında başlayacak. Pilot il uygulaması olmayacak. Vakit kaybetmek istemiyoruz. Ağustos ayının sonu itibariyle her şeyin bitmiş olacak. Çünkü Eylül'den itibaren bu bahsettiğimiz ürünlerde sistem uygulanmaya başlayacak.

Bizden 3 dolara aldıkları zeytinyağını şişeleyip 8.5 Euro'ya satıyorlar

Bakanlık bünyesinde Arz Güvenliği Dairesi kurduk geçen yıl. Bu dairemiz yoğun şekilde dökme zeytinyağı çıkışını tespit etti. Bizim üretimimiz kendimize yeter durumda. Oysa baktık ki İtalyanlar ve İspanyolların ya da zeytin üreticisi olup da hastalıktan ve kuraklıktan dolayı yeteri kadar ürün hasat edememiş olan ülkeler

bizden dökme olarak ithalat yapıyor. Türk markasıyla bir zeytinyağını göndermiyorsunuz. Onlar da bizden 3 dolara aldıkları yağı şişeleyip 8.5 Euro'ya satıyorlar. Burada bizim 2 kaybımız var. Bir tanesi, kazanman gerekenden daha az para kazanıyorsun. İkincisi de onların pazarını kaybetmesini engelliyorsun, yardımcı oluyorsun. Markalaşmanın önemini bir kez daha görmüş olduk.

Dünyadan tohum almazsak hiçbir şey olmaz

Tohum tartışmasının da artık gündemden çıkması lazım. Yüzde 90'ı yerli olan binin üzerinde firmamız var. Bunlar Ar-Ge yapıyorlar. Bunlar dünyaya tohum satmaya başladı. Acaba dünya bize tohum vermezse aç kalır mıyız? Hiçbir şey olmaz. Hiçbir endişemiz yok. TAGEM üretiyor. Bir ürün geliştiriyor. Onu sahada görmek lazım değil mi? TAGEM çalışmalarını yaptıktan sonra bunu TİGEM yapıyor. TİGEM o büyük alanlarda bunların deneme üretimlerini yaptıktan sonra iyi sonuç aldıysa bunları çoğaltıyor ve piyasaya veriyor. TİGEM'in dışında da bir de özel sektör var. Sebzenin yüzde 90'ının tohumunu üretiyoruz. Sadece kışlık sebzelerin yüzde 10'u kaldı. Türkiye, artık her yerde tohumcu ülke olarak kabul ediliyor. Rekabetçi bir yapımız var. Bunları lütfen görelim, haksızlık etmeyelim.

Kızıldeniz'den buğday akışı yüzde 40 azaldı

Kızıldeniz'den geçerek Aden Körfezi'ne ulaşan gemilerin tonajı son 5 günde yüzde 65 azalırken, bu ayın ilk yarısında bölgeden geçen buğday akışı yıllık bazda yüzde 40 geriledi. IfW verilerine göre, küresel ticaret geçen ay bir önceki aya göre yüzde 1,3 geriledi.

Küresel deniz yolu ticaretinin yüzde 10'u ve deniz yolu konteyner ticaretinin yüzde 20'si, Akdeniz'i Kızıldeniz'e bağlayarak Avrupa ile Asya arasındaki en kısa rotayı sunan ve Süveyş Kanalı'nı da kapsayan Kızıldeniz'den yapıyor.

İran'ın desteklediği Yemen'deki Husilerin Kızıldeniz'de İsrail ile bağlantılı ticari gemilere saldırıları denizcilik şirketlerinin rotalarını Ümit Burnu'na kaydırmalarına yol açarken, ABD ve İngiltere'nin Husilere karşı başlattığı saldırılar nedeniyle gemilere bölgeden kaçınmaları tavsiye ediliyor.

Gemilerin rotasının Afrika'nın güneyindeki Ümit Burnu'na yönlendirilmesi, seyahat süresinin 10-14 gün uzaması ve 4 bin deniz mili (6 bin 500 kilometre) daha fazla yol

22.01.2024

kat edilmesi anlamına geliyor. Bu şekilde daha uzun bir yolculuk, yakıt maliyetinin yanı sıra sigorta masrafları ve teslimat süresini de artırıyor.

Aden Körfezi'ne giren gemilerin tonajı 2023 seviyelerine göre yüzde 45 azaldı

En büyük denizcilik hizmetleri sağlayıcılarından Clarksons Araştırma şirketinden edinilen bilgiye göre, Kızıldeniz'den geçerek Aden Körfezi'ne ulaşan gemilerin toplam tonajı 12-16 Ocak tarihlerinde aylık bazda yüzde 65 geriledi. Bölgedeki konteyner gemilerinin hacmi ise yüzde 90 düştü.

Dökme yük gemilerinde tonaj akışı devam etmesine rağmen bölgeden toplam geçişler yüzde 20 azaldı. Halihazırda Aden Körfezi'ne giren gemilerin tonajı 2023 seviyelerine göre ise yüzde 45 azaldı.

Spot navlun fiyatları yüzde 173 arttı, Şangay-Rotterdam ve Cenova hattında fiyatlar fırladı

Denizcilik araştırma ve danışmanlık şirketi Drewry'nin Dünya Konteyner Endeksine göre, denizcilik şirketlerinin rotalarını Ümit Burnu'na çevirmesiyle 40'lık konteynerin spot navlun fiyatı 30 Kasım itibarıyla 1382 dolar seviyesindeyken, 18 Ocak itibarıyla 3 bin 777 doları buldu.

Böylece, söz konusu dönemde spot navlun fiyatı yüzde 173, geçen yılın aynı dönemine göre ise yüzde 82 artış gösterdi.

Şanghay-Rotterdam hattında 40'lık konteynerin navlun fiyatı kasım sonundaki seviyesine göre yüzde 322 artışla 4 bin 951 dolara çıktı, yıllık bazdaki artış ise yüzde 174 oldu. Şanghay-Cenova hattında da fiyatlar söz konusu dönemde yüzde 350 artışla 6 bin 282 dolara yükseldi, yıllık bazda ise yüzde 126 arttı.

Hacim alternatif rotalara kaydı

Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) açıkladığı verilere göre, Süveyş Kanalı'ndan geçen tahıl ve yağlı tohum hacimlerinde düşüş görülüyor. Denizcilik şirketi kargoları ise Ümit Burnu başta olmak üzere alternatif rotalar üzerinden varış noktalarına yönlendiriliyor.

Süveyş Kanalı üzerinden yapılan tahıl ve yağlı tohum sevkiyatları, Kasım 2023'teki 7,2 milyon ton seviyesine göre yüzde 18 azalarak Aralık 2023'te 5,9 milyona geriledi. Bölgedeki toplam tahıl ve yağlı tohum sevkiyatları aralıkta bir önceki yılın aynı döneminin beşte birine ulaştı ve üç yıllık ortalamanın yüzde 15 **altında** kaldı.

Süveyş Kanalı üzerinden bu ayın ilk yarısındaki geçişler 0,9 milyon tonla üç yıllık ortalamaya göre yüzde 63 düşüş kaydetti.

Kızıldeniz'de buğday ticareti hacmi gerilerken, bu ayın ilk yarısında 0,3 milyon tonluk buğday Süveyş Kanalı'ndan kaçınılarak alternatif rotalar üzerinden sevk edildi.

DTÖ'ye göre, rotalarını değiştiren gemilerin sayısı giderek artmasına rağmen bu durum AB, Rusya ve Ukrayna'dan Asya ve Doğu Afrika ülkelerine yapılan buğday sevkiyatında kısıtlı etkiye yol açtı. Gemilerin rotalarındaki sapmalara rağmen, bu ayın ilk yarısında söz konusu ülkelerden buğday akışı 0,8 milyon ton ile geçen yılın aynı dönemiyle aynı seviyede seyretti.

Küresel ticaret Aralık'ta yüzde 1,3 yavaşladı

Almanya merkezli kâr amacı gütmeyen ekonomi araştırma kuruluşu Dünya Ekonomisi için Kiel Enstitüsü (IfW Kiel) verilerine göre, küresel ticaret geçen ay bir önceki aya göre yüzde 1,3 geriledi.

Büyük ekonomilerin ticaret hacmindeki düşüşün yanı sıra Kızıldeniz'deki gerilim de geçen ay küresel ticarete görülen yavaşlamanın sebeplerinden biri oldu.

Söz konusu dönemde AB'nin ihracatı yüzde 2, ithalatı ise yüzde 3,1 düştü.

ABD'nin ticaretinde Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı geçişleri AB'ye göre daha az etkili olmasına rağmen, ABD'nin ihracatı yüzde 1,5 ve ithalatı yüzde 1 azaldı.

IfW Kiel verilerine göre, Kızıldeniz'deki konteyner hacmi aralıkta aylık bazda yarıdan fazla gerilerken, Kızıldeniz'den geçmek yerine, gemilerin Afrika'nın ve Ümit Burnu'nun etrafından dolaşması yolculuk süresini 20 güne kadar uzattı.

Seracılığa yeni düzenleme: Kayıt dışı sera kalmayacak

Tarım ve Orman Bakanlığı, hâlihazırda kayıt dışı üretim yapan ancak Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı olmayan seraları bu yıl bitimine kadar kayıt altına alacak.

Nagihan Kalsın

Tarımda planı üretimle yeni bir döneme hazırlanan Tarım ve Orman Bakanlığı üretimin tamamını kayıt altına almayı hedefliyor. Bu kapsamda seracılıkta kayıtlılığı artırma amacıyla yasal bir düzenleme yapılacak.

Konuyla ilgili olarak Antalya'da düzenlenen seracılık çalıştayında konuşan Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, toplamda 485 bin dekar alanda kayıtlı üretim yapıldığını bu alanın toplam seracılığın yüzde 60'ını oluşturduğunu ve kalan yüzde 40'luk alanın bu yıl yapılacak mevzuat düzenlemesiyle kayıt altına alınacağını söyledi.

Bakan Yumaklı, "Yapılacak düzenleme sayesinde örtü altı üretim yapan üreticilerin tamamı desteklerden yararlanabilecek" diye konuştu.

Yumaklı, şöyle devam etti: "811 bin dekar alanda örtü altı üretim yapılıyor. Ancak bunun yüzde 40'ı kayıt dışı olarak üretimini gerçekleştiriyor. Türkiye, örtü altı üretimde Avrupa'da 2'nci dünyada ise 4'üncü sırada. Yapılacak mevzuat düzenlemesi sayesinde sera üretimi yapan üreticilerin tamamı kayıt altına alınacak ve desteklerden yararlanabilecek"

Seralardan piyasaya 9,4 milyon ton sebze ve meyve

Seracılık sektörünün son 21 yılda yüzde 123 büyüyerek, piyasaya 9,4 milyon tonluk sebze ve meyve arz ettiğini söyleyen Bakan Yumaklı, Türkiye'nin tarımda 30 milyar dolarla net ihracatçı olduğunu söyledi.

Yumaklı, "Gıda arz güvenliğimiz açısından önemli bir alternatif sunan seracılık faaliyetlerinin gelişmesi için ülkemiz önemli bir zenginliğe sahip. O da jeotermal enerji kaynağı. İşte biz de bu potansiyelimizi en verimli şekilde kullanmak için Organize Tarım Bölgeleri'ne (OTB) yönelik çalışmalarımıza hız veriyoruz. Aydın ve Denizli'deki OTB'lerde üretime başladık. 12 Organize Tarım Bölgemiz yatırım aşamasında. Balıkesir Gönen'de bırakın Avrupa'yı, dünyanın en büyük Organize Tarım Bölgesini kuruyoruz" dedi.

Bugünü değil yarını da düşünmeliyiz

Antalya'nın 365 gün üretim yaptığının altını çizen Yumaklı, "Burası hem Türkiye'yi hem de dünyayı besleyen bir şehir. Tamamlayıcı bir üretim dalı olan seracılık sektörümüzün; mevcut sorunlarını ve geleceğini, sektörümüzün rekabet gücünün artırılmasında ve gıda arz güvenliğimizi sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesinde bu çalıştay önemli bir veri kaynağı olacak. Planlı üretim seracılıkta da çok önemli. Her yıl farklı bir ürün üretimi ile bu iş olmaz. Bugünü değil yarını da düşünmeliyiz" dedi.

Seracılığa optimizasyon yapılacak

Dünya nüfusunun son 25 yılda üçte bir artarak 8 milyara yükseldiğinin altını çizen Bakan Yumaklı, "Artan nüfus; daha fazla gıdaya ve suya ihtiyacı beraberinde getiriyor. Üretimi arttırmamız lazım. Girdi maliyetlerinden, lojistik sorunlara, işçi temininden pazarlamaya kadar her alanda sorunları aşmalıyız. Üretim alanlarımızı verimli kullanıp teknolojiyi entegre etmeliyiz. Örtüaltı üretiminde de planlama yapmamız gerekiyor. Bu nedenle çalıştayımızın ana gündemi seracılık yapılacak alanların arazi uygunluk koşullarının belirlenmesi. Bu sayede her şart ve koşulda üretim yapma imkânı sağlayan örtüaltı üretimi için ülkemizin üretim alt yapısını optimum şekilde kullanmış olacağız" diye konuştu.

Topraksız serada büyümemiz lazım

SERA-BİR Sera Yatırımcıları ve Üreticileri Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Halil Pekdemir de çalıştayda, "Avrupa ile rekabet gücümüze baktığımızda jeotermal elimizdeki önemli bir güç. Bizim bu alanda güçlenmemiz gerekiyor. Ülke olarak sera OSB'lerimizi arttırsak üretimde güçlü oluruz. Domates ihracatımız giderek artıyor. Seralarımızın istihdama katkısı büyüyor. 811 bin dekar topraklı sera var. Ama bizim topraksız seralarda da adım atmamız lazım. Henüz topraksız sera oranımız yüzde 2 seviyesinde gidecek çok yolumuz var" dedi.

Hissedilen enflasyon açıklananın 2 katı

Tüketici Eğilim Anketi'ndeki sorulardan yola çıkarak hissedilen enflasyon oranını tahmin eden TÜİK'e göre aradaki fark, tüketim alışkanlığı ve harcama kalıplarından kaynaklanıyor.

Maruf BUZCUGİL

TÜİK, hissedilen enflasyonun açıklanan enflasyondan 2 kat yüksek olduğunu hesaplıyor. Kurum, halkın resmi istatistiklere, özellikle enflasyon gibi kişilerin hayatını doğrudan etkilemekte olan verilere güvensizlik duymasını, tüm ülkeler için geçerli olan bir sorun olarak görüyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) açıkladığı enflasyon verilerinin vatandaşlarca 2 kat daha yüksek hissedildiğini hesapladı. Yaşadığımız yüksek enflasyon süreci önde gelen merkez bankalarının yaptığı gibi (FED, ECB, BOJ vb) Türkiye İstatistik Kurumu'nu da vatandaşların hissettiği enflasyonu düşünmeye yöneltti. TÜİK'in hesaplamalarına göre yüzde 64,7 olarak 2023 yılı tüketici enflasyonu vatandaşlarca yüzde 129,4 dolayında hissedilebiliyor. TÜİK'e göre TÜFE verilerini 2023 yıllık enflasyonunu yüzde 127 olarak açıklayan ve veri serilerine erişilemeyen Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) verileriyle karşılaştırmak mümkün değil. TÜİK ve İTO endeksleri arasındaki yapısal fark ölçümlerde de yıllardır farklılık yaratıyor, yüksek enflasyon bu farkı daha belirgin hale getirmiş bulunuyor.

EKONOMİ'nin TÜİK yetkililerinin açıklamalarından, yaptıkları sunumlardan derlediği bilgilere göre; Kurum, ECB gibi resmen açıklamasa da vatandaşların tüketim

alışkanlıkları ve harcama kalıplarını dikkate alarak hissedilen enflasyonun açıklanan enflasyondan 2 kat yüksek olduğunu hesaplamış durumda. TÜİK artık halkın resmi istatistiklere, özellikle enflasyon gibi kişilerin hayatını doğrudan etkilemekte olan resmi verilere güvensizlik duymasını, tüm ülkeler için geçerli olan bir sorun olarak görüyor. TÜİK'in hissedilen enflasyon hesabındaki temel dayanağını ise yıllardır yapılmakta olan Tüketici Eğilim Anketi'ndeki sorulara verilen yanıtlar oluşturuyor.

Avrupa'da hissedilen enflasyon daha yüksek

TÜİK'in derlediği bilgilere göre AB Euro Bölgesinde 2004 yılından itibaren hesaplanan halkın algıladığı enflasyon, ölçülen enflasyondan her zaman yukarıda seyrediyor. 2008 küresel krizinde bu fark daha da açılmış ve bireyler enflasyonu, ölçülen enflasyonun çok üzerinde hissetmiş. Aynı şekilde COVID-19 salgını nedeniyle 2020 yılının başlangıcından itibaren algılanan ve ölçülen enflasyon arasındaki fark daha da açılmaya başlamış. ECB verileri ülkelere göre değişmekle birlikte hissedilen en enflasyonun resmi enflasyondan 5 kat daha yüksek çıkabildiğini gösteriyor.

Algılanan ile resmi enflasyon arasındaki farkın nedenleri

Yapılan çalışmalara göre algılanan enflasyonun, ölçülen enflasyondan yüksek olmasının çeşitli nedenleri şöyle sıralanıyor:

Tüketicilerin gelir seviyelerinin, harcama kalıplarının ve tüketim alışkanlıklarının kişiden kişiye farklılık göstermesi, TÜFE oranının tespitinde kullanılan en çok kullanılan mal ve hizmet sepetinin bireylere göre değişmesi

TÜFE sepetinde yer alan tüm ürünler aylık ve yıllık olarak farklı fi yat hareketleri göstermekle birlikte bireylerin kendilerinin sıklıkla tükettikleri mal ve hizmet fi yatlarına odaklanmaları (Örneğin; sigara içen kişiler sigaraya gelen zamları; bebeği olan kişiler ise bebek bezi ve bebek maması fi yatlarını yakından takip etmekte ve genel enflasyon algılarını bu ürünlerin fi yat artışını dikkate alarak oluşturmaları).

TÜFE oranının tespiti için oluşturulan sepetteki mal ve hizmetlerden bazılarının fi yatı bir dönemden diğerine artarken, bazıları sabit kalıyor. Bazı mal ve hizmet fi yatları ise

mevsimsel ve konjonktürel etkilerle düşüyor. Bireyler düşen ve sabit kalan fiyatları değil, sadece ilgili dönemde yüksek artış gösteren sınırlı sayıdaki ürün fiyatını (ortalama beş ürün) dikkate alarak bir değerlendirme yapıyor. Hissettikleri enflasyonu bu doğrultuda oluşturuyorlar (örneğin ekmek gibi temel tüketim maddelerinin yanı sıra tüketicilerin kiralari, internet, cep telefonu iletişim ücretleri gibi çok sayıda madde fiyatı her ay artış göstermiyor).

TÜFE endeksi, fiyatların genel seviyesinde zaman içerisinde meydana gelen değişimi ölçüyor; yayınlanan veriler temel olarak aylık veya yıllık artışları ifade ediyor. Oysa bireylerin mal ve hizmet fiyatlarıyla ilgili beklentileri oluşurken hafızaları genellikle çok daha geriye gidiyor. Vatandaşlar ürünlerin çok eski fiyatları ile cari dönem fiyatlarını karşılaştırabiliyor.

Üç yıllık TÜİK endekslerine göre piyasada oluşması beklenen fiyatların, cari fiyatlarla mukayesesi

	Ortalama Madde Fiyatları (TL)	TÜFE Endeksli Ağustos 2023 (5'li Düzey)	TÜFE Endeksine Göre Hesaplanan Madde Fiyatları (TL) (5'li Düzey)	Mevcut Dönem Madde Fiyat Aralığı (TL)
Ürün Adı	2020 Ekim	(2020 Ekim=100)	2023 Ağustos	2023 Ağustos
Pirinç (kg)	11,34	362,49	41,11	40-64
Buğday Unu (kg)	4,67	332,12	15,51	15-25
Ekmek (kg)	6,75	393,23	26,56	26-35
Dana Eti (kg)	51,60	546,48	281,96	320-370
Tavuk Eti (kg)	11,54	546,50	63,08	60,110
Süt (lt)	5,08	477,22	24,26	20-35
Ayçiçek Yağı (lt)	14,17	338,53	47,98	35-55
Beyaz Peynir (kg)	30,79	402,90	124,04	100-200
Su (lt)	0,91	379,46	3,47	3-7
Kola (lt)	4,48	479,36	21,47	19-28

Üç yıllık ENAG endekslerine göre piyasada oluşması beklenen fiyatların, cari fiyatlarla mukayesesi

	Ortalama Madde Fiyatları (TL)	ENAG Endeksli Ağustos 2023 (5'li Düzey)	ENAG Endeksine Göre Hesaplanan Madde Fiyatları (TL) (5'li Düzey)	Mevcut Dönem Madde Fiyat Aralığı (TL)
Ürün Adı	2020 Ekim	(2020 Ekim=100)	2023 Ağustos	2023 Ağustos
Pirinç (kg)	11,34	1080,56	122,0	40-60
Buğday Unu (kg)	4,67	1080,56	50,7	15-25
Ekmek (kg)	6,75	1080,56	73,6	30-35
Dana Eti (kg)	51,60	1080,56	587,2	320-370
Tavuk Eti (kg)	11,54	1080,56	127,9	70-110
Süt (lt)	5,08	1080,56	57,0	20-35
Zeytinyağı (lt)	31,37	1080,56	346,1	200-300
Ayçiçek Yağı (lt)	14,17	1080,56	143,4	35-55
Beyaz Peynir (kg)	30,79	1080,56	345,9	150-200
Su (lt)	0,91	1080,56	10,2	3-7
Kola (lt)	4,48	1080,56	49,3	25-28
Motorin (lt)	6,18	871,34	53,8	36-38
Benzin (95 Oktan lt)	6,86	871,34	60,6	37-39

TÜİK uzmanlarının son 3 yılda aylık olarak açıklanan ENAG verilerine dayanarak yaptıkları tabloda piyasada oluşması beklenen fiyatların, cari fiyatlarla karşılaştırması.

TÜİK'e göre ENAG Mayıs seçimlerinden sonra işlevini tamamladı

EKONOMİ'nin edindiği bilgiler; TÜİK'in ekonomi kamuoyunda ve vatandaşların kafalarında soru işaretleri uyandıran ENAG verileriyle ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaptığını gösteriyor. TÜİK'e göre seçimden sonra yaşanan hızlı kur ve petrol fiyatlarının etkisindeki yüksek enflasyon, TÜİK verilerinin güvenilirliğini de gösterdi. Ağustos ayında aylık bazda TÜİK'in ENAG'ı geçmesi bu kuruluşun seçimden önce şişirdiği verileri daha fazla artırmak istememesinden kaynaklanıyor. Uzmanlar ekonomi çevrelerinin aylık enflasyon tahminleri ile TÜİK tarafından açıklanan tahminlerin birbirine oldukça yakın seyrettiğine dikkati çekerek "temel bir istatistikî yöntem olan "aykırı değer" yaklaşımıyla durum ele alındığında, ENAG rakamlarının tüm tahminlerden ve açıklanan resmi rakamlardan yukarı yönlü ve kuvvetli bir biçimde ayrıştığı müşahade edilmektedir" değerlendirmesini yapıyorlar. ENAG hangi veri serilerini açıklamıyor? TÜİK uzmanlarının ENAG verileriyle ilgili analiz ve eleştirileri ekonomi yönetimine yapılan sunumlara yansımış durumda. Edindiğimiz bilgiye göre uzmanlar "ENAG, enflasyon hesabı yayımına başladığı 2020 yılından bu yana, kendi verileriyle TÜFE'de kaydedilen artışları sitesinde gösteremiyor" saptamasına sunumlarında yer veriyor. Ekonomi yönetimine yapılan bir sunumda şöyle deniliyor: "ENAG'ın internet sayfasından erişim sağlanan bir sayfalık metodolojik dökümanda, Tüketici Fiyat Endeksi hesaplaması için geçerli olan yöntem ve uygulamalara ilişkin bilgiler paylaşılmamaktadır. Örnek olarak, veri derleme yönteminin ne olduğu, ürün tanımının (marka, gramaj, ambalaj vb.) nasıl sabitlendiği, kaç işyerinden kaç fiyat derlendiği gibi bilgilere ulaşılamamaktadır. Yine aynı metinde "ENAG oluşturduğu sistem ile Türkiye genelinde ulaşılan tüm tüketim verilerini toplamayı amaç edinmiştir" şeklinde bir ifade geçmekle birlikte bunun, bir merkezden faaliyetini sürdüren birkaç kişilik bir ekiple nasıl mümkün olabildiği anlaşılamamaktadır. Sadece internet üzerinden satış yapan işyeri bilgileri kullanılarak elde edilen sonuçların ciddi kapsam eksikliği sorunu içermekte olduğu, dolayısıyla Türkiye genelini temsil etmeyeceği açıktır."

Merkez Bankası'ndan beklenti faizde 250 baz puan artırım

Merkez Bankası, faiz kararını Perşembe günü açıklayacak. Politika faizinin 250 baz puan artışla yüzde 45'e çıkartılması ve bir süre bu seviyede tutulması bekleniyor.

Yılın ilk Merkez Bankası PPK bu hafta açıklanıyor. PPK'dan politika faizinin 250 baz puan artırılarak yüzde 45'e çıkarılması beklenirken önceki PPK metinlerinde verilen mesajlara dayanarak 'şimdilik' son faiz artışı olabileceği yorumları yapıldı.

Merkez Bankası yılın ilk Para Politikası Kurulu kararını 25 Ocak Perşembe günü açıklayacak. Göreve geldiğinden bu yana yüzde 8,5 olan politika faizini hazirandan bu yana 7 toplantıda yüzde 42,5 seviyesine çıkararak Merkez Bankası Para Politikası Kurulu'nun bu haftaki toplantısında da 250 baz puan daha faiz artışı yapması bekleniyor. Yüzde 45'e çıkması tahmin edilen politika faizinin ise bir süre bu seviyede kalması da öngörülüyor. Hazirandan bu yana 3400 baz puanlık faiz artışı yapıldı. Foreks'in anketine katılan 23 ekonomistin tamamı bu haftaki toplantıdan faiz artışı bekliyor. Anket sonuçlarına göre en yüksek tahmin yüzde 45,00 olurken, en düşük tahmin yüzde 44,00 gerçekleşti. 23 ekonomistin 21'i 250 baz puan, 2'si ise 150 baz puan faiz artırımını öngörüsünde bulundu.

Yılsonu beklentisi yüzde 38,75

Ankette, 2024 yılsonuna ilişkin görüş veren 16 ekonomistin medyan faiz tahmini yüzde 38,75 oldu. Yılsonu faiz tahminlerinde maksimum beklenti yüzde 45,00, minimum beklenti ise yüzde 30,00 oldu. Aralık 2023'teki Foreks anketinde medyan

tahmin yüzde 40,00 seviyesinde oluşmuş, tahmin aralığı ise yüzde 50,00 ila yüzde 25,50 bandında gerçekleşmişti.

Foreks'in anketine göre ekonomistler ilk faiz indirimini 2024'ün son çeyreğinde yani ekim ayında bekliyor. İlk faiz indiriminin ne zaman olacağına yanıt veren 14 ekonomistten 6'sı ekim, 2'si temmuz, 2'si ağustos, 1'i eylül, 1'i kasım, 1'i aralık ayı, 1'i ise 3.çeyrek sonu/4.çeyrek başı tahmininde bulundu. Foreks'e beklentileri yorumlayan Deniz Yatırım Strateji ve Araştırma Genel Müdür Yardımcısı Orkun Gödek, Merkez Bankası'nın son 2 aydır yaptığı PPK yönlendirmelerinin ardından ocak toplantısında "şu an için" son bir faiz artırımını adımı gelmesini ve bu adımın büyüklüğünün de +250 baz puan olmasını beklediklerini vurguladı ve "Çalıştığımız modellerimizdeki yıl sonu beklentimiz de politika faizi için yüzde 45 seviyesinde bulunuyor" dedi. AA Finans'ın anketine katılan ekonomistler de, bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının (politika faizi) 250 baz puan artırılarak yüzde 45'e çıkarılacağını tahmin ediyor. Beklenti anketi, 14 ekonomistin katılımıyla sonuçlandı. Ekonomistlerin politika faizindeki değişikliğe ilişkin beklentilerinin medyanı 250 baz puan artırım yönünde gerçekleşti. Anket sonuçlarına göre, ankete katılan ekonomistlerin tamamı politika faizinin 250 baz puan artırılarak yüzde 45'e çıkarılacağını tahmin ediyor. Ekonomistlerin yıl sonu politika faizi beklentilerinin medyanı ise yüzde 38,75 oldu. Geçen ay gerçekleştirilen PPK toplantısında politika faizi 250 baz puan artırarak yüzde 42,50'ye çıkarıldı.

Merkez Bankası Başkanı Gaye Erkan'dan açıklama

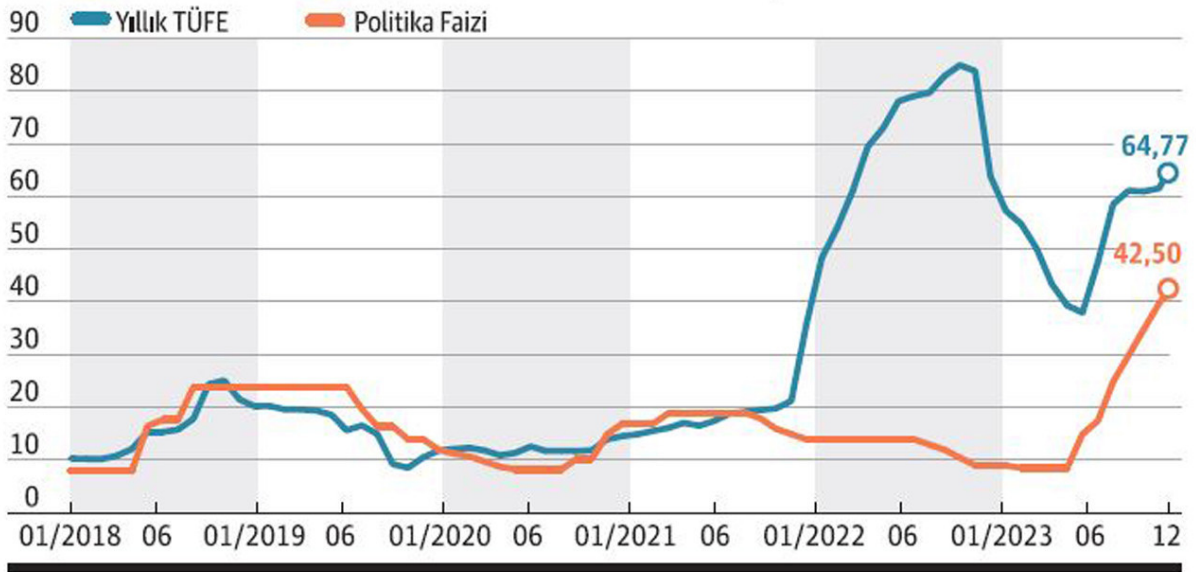
Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan geçen hafta basında çıkan iddialara ilişkin olarak sosyal medya hesabından açıklama yaptı. Erkan "Şahsımı ve Bankamızı itham eden asılsız haberler asla kabul edilemez niteliktedir. Sorumlular hakkında gerekli yasal haklarımı kullanacağım" ifadelerini kullandı. Erkan, X hesabından yaptığı paylaşımda ailesini ve kendisini hedef alan haberlerin asılsız ve kabul edilemez nitelikte olduğu belirtti. Erkan konuya dair "Son günlerde şahsım ve ailemi hedef almak suretiyle, Bankamıza yönelik güven bozucu, kasıtlı ve gerçeklerle bağdaşmayan haberler dolaşıma sokulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde ekonomi ve iş dünyasının önemli isimleriyle gerçekleştirdiğimiz ve son derece verimli geçen görüşmeler sırasında öğrendiğim bu asılsız iddialar karşısında şaşkınlığımı ve üzüntümü kamuoyu ile özellikle paylaşmak isterim. Şahsımı ve Bankamızı itham eden asılsız haberler asla kabul edilemez niteliktedir. Sorumlular hakkında gerekli yasal haklarımı kullanacağım. Kamuoyunun bilgisine sunulur" ifadesini kullandı. Öte yandan Hazine ve Maliye Bakanlığınca, basında yer alan, "Mehmet Şimşek- Gaye Erkan Krizi" üst başlığı ile "Haberleri Mehmet Şimşek grubu servis ediyor" iddialarının, son derece akıl dışı, mesnetsiz ve masa başı uydurmalar olduğu bildirildi. Bakanlıktan, yapılan açıklamada "Oda TV'de yer alan, 'Mehmet Şimşek- Gaye Erkan Krizi' üst başlığı ile 'Haberleri Mehmet Şimşek grubu servis ediyor' iddiaları son derece akıl dışı, mesnetsiz ve masa başı uydurmadır. Kurumları bu tarz

ithamlar ile töhmet altında bırakan dedikoduları şiddetle kınıyoruz. Kamuoyuna saygı ile duyurulur" denildi.

2024 yılı geçiş yılı olacak

Enflasyonun ocak ayı başlangıcında yönetilen yönlendirilen fiyatlar, asgari ücret ve ekonominin diğer sınıflarında takip eden fiyat artışlarının ardından kısa vadede yükselmesini beklenen bir durum olarak niteleyen Gödek, "Biz de Mayıs ayında yüzde 70 üzerinde bir senaryonun hayata geçebileceğini değerlendiriyoruz. Burada baz etkisi de etkili olacak. Ancak, yılın ikinci yarısında ivmede kayıp ve yüzde 40-45 aralığını daha olası görüyoruz" diye konuştu. Orkun Gödek, "TCMB'nin hedefinden şu aşamada piyasa paydaşlarımızın çoğunluğu gibi yukarı yönlü uzaktayız" dedi ve ilerleyen süreçte 'ek faiz artırımını ihtiyacı doğabilir mi?' sorusuna kesin bir şekilde 'hayır' demenin şu aşamada kolay olmadığını vurguladı. Yeni ekonomi yönetiminin önceliğinin mayıstan bu yana, enflasyon beklentilerini çıpalamak olduğunu hatırlatan Gödek, "Bu nedenle 2024 önemli bir geçiş dönemi olacak. Son 6 ayda atılan para ve maliye politikalarının gecikmeli etkilerini iç talepte yılın ilk yarısında görmeyi bekliyoruz. Henüz keskin bir momentum kaybı yok; ancak sınırlı düzeyde sinyaller söz konusu" dedi.

MB politika faizi ve yıllık tüketici enflasyonu (%)

Seçim yaklaşırken yabancı kurumlar Türkiye için vites artırdı

Türkiye yerel seçimlere hazırlanırken, yabancı kurumların Türkiye ekonomisine ilişkin yayımladıkları raporların sayısı da artmaya başladı.

Safa GÜMÜŞ

Türkiye'nin ekonomi politikasındaki rasyonelleşme ile birlikte, yabancı kurum ve kuruluşlar ülkeyi tekrar değerlendirme sürecine alıyor. 2024 yılına girilmesiyle birlikte Türkiye hakkındaki raporların sıklığı da artıyor. Özellikle yaklaşan yerel seçimlerin olası sonuçlarını göz önünde bulundurarak analizlerine yansıtın yabancı kurumlar, Türkiye'nin ekonomi politikasındaki istikrara vurgu yapıyorlar. Bu hafta özellikle HSBC ve Golman Sachs'ın Türkiye'ye ilişkin raporları öne çıkarken, Vanguard'ın Türk tahvillerine yönelik yorumları da piyasada ilgi çekti.

Goldman Sachs enflasyon ile mücadele için para arzını işaret etti

Goldman yayımladığı raporda, TCMB'nin piyasadaki para arzını azaltma hızının, enflasyonun beklenenden daha hızlı bir şekilde düşmesine yardımcı olabileceğini vurgulandı. Rapora göre, TCMB'nin para politikasındaki etkileyici değişiklikler, enflasyonun yıl sonunda öngörülen yüzde 42,6'lık seviyelerden daha aşağı, yaklaşık yüzde 30'lara kadar gerilemesine neden olabilir. Analistler, bu durumu, TCMB'nin piyasadaki para arzını azaltma politikasının etkili bir şekilde uygulanmasına bağlıyor.

Raporda TCMB'nin faiz kararıyla ilgili de önemli öngörüler yer alıyor. Şu anda yüzde 42,5 olan politika faizinin, TCMB'nin bu ay içinde 250 baz puan artırarak yüzde 45'e çıkabileceği belirtildi.

Analistler ayrıca, TCMB'nin enflasyonun beklenenden daha hızlı bir şekilde gerilemesi durumunda, yıl ortasında politika faizini indirmeye başlayabileceğini öne sürdü.

Vanguard: Türkiye'ye yönelik ilgi artabilir

Vanguard'ın Aktif Gelişmekte Olan Piyasalar stratejisinden sorumlu Portföy Yöneticisi olan Eisinger, Türkiye'nin makroekonomi politikalarındaki değişimleri "çok olumlu bir dizi gelişme" olarak değerlendirdi. Eisinger, Türk ekonomisindeki politika değişikliklerinin kalıcı olması durumunda, Türk varlıklarına olan yabancı ilgisinin artabileceğini ifade etti. Raporda, Eisinger'in Türkiye'ye yönelik değerlendirmeleri şu şekilde yer aldı: "Türkiye'nin makroekonomi politikalarındaki değişimleri çok olumlu bir dizi gelişme olarak tanımlıyoruz. Bu değişimin kalıcı olması gerektiği görüşündeyiz. Politika değişiklikleri, Türk ekonomisinin temellerinde iyileşme ve daha kolay bir finansman görünümü sağlayacaktır. Ayrıca, bu dönüşüm Türkiye'deki yerel piyasa/döviz varlıklarına yabancı ilgisinin geri dönmesinin de önünü açacaktır." Eisinger, Vanguard'ın portföylerinde her zaman Türk devlet tahvili bulundurduklarını belirtti ve TCMB'nin faiz politikasındaki hamleleri göz önüne alarak, yakın zamanda TL cinsinden devlet tahvillerine ilgi göstermeye başladıklarını açıkladı.

HSBC: Ekonomi yönetimi yumuşak inişe öncelik verecek

HSBC, Türkiye'nin 2024 yılında kademeli bir ekonomik uyum süreci geçirmesini beklediğini açıkladı. Banka, özellikle yerel seçimlere üç aydan az bir süre kala, politika yapıcılarının ekonomi için yumuşak bir inişe öncelik vereceğini düşündüklerini ifade etti. HSBC'nin yayımladığı raporda, "Seçim öncesinde bir miktar mali teşvik bekliyoruz ve bütçe açığının 2024 yılında genişleyeceğini tahmin ediyoruz, ancak parasal veya kredi kanalında herhangi bir gevşeme öngörmüyoruz. Büyümenin geçen yılki tahmini yüzde 4 seviyesinden 2024'te yüzde 2,5'e yavaşlayacağını düşünüyoruz" değerlendirmesini yaptı. HSBC, daha yavaş bir dezenflasyon hızı beklediğini belirterek, 2024 sonunda manşet enflasyonunu yüzde 45 olarak öngördü. Banka, özellikle hizmet fiyatlarında yüksek derecede yapışkanlık olduğuna dikkat çekerek, enflasyon beklentilerinin yüksek kalmaya devam ettiğini ifade etti.

Enflasyonda ocak bitmeden şubat kaygısı başladı

Alaattin AKTAŞ

22 Ocak 2024 Pazartesi

Ocak ayı enflasyonunda tehlike sinyallerinin giderek arttığını ve çift hane kaygısının büyüdüğünü yazdığımda daha ayın henüz üçte biri geride kalmıştı. 11 Ocak'tı bu yazının tarihi. Aradan bir o kadar daha zaman geçti, geldik 22 Ocak'a... Kaygılar hafiflemek bir yana daha da büyüyor. Fiyat artışları suya atılan taş misali dalga dalga yayılmaya ve şimdiden şubat ayını da etkileyecek bir görüntü almaya başladı.

Enflasyonla ilgili olarak literatürde “**sarkan etkisi**” diye bir kavram vardır ya, işte şu dönemde tam da onu yaşıyoruz.

Ocak ayında neden böylesine yüksek bir oran beklediğimin gerekçelerini daha önce yazmıştım. O etkenlere daha sonra bir kez daha değineceğim. Ama başlıkta da vurguladığım konuya, ocak ayı enflasyonunu yukarı çekecek etkenlerin nasıl olup da şubat ayını da etkisi altına almaya başladığına eğilmekte yarar var. Bunun için de TÜFE'nin nasıl oluşturulduğuna bakmak gerekiyor.

TÜFE'nin hesaplama yöntemine ilişkin örnek vermeden önce fiyat derlemesinin ürün bazındaki zamanlaması nasıl, onu aktaralım. TÜİK'in bu konudaki bilgilendirme notu şöyle:

“Alandan veri derleme yönteminde; taze sebze ve meyveler, futbol maçına giriş ücreti, LPG, tüp gaz ve seçilmiş 16 gıda ürünü haftada bir kez ve diğer ürünler ayda iki kez derlenmektedir. Mücevher(altın), sigaralar, benzin ve mazot fiyatları ise günlük olarak takip edilmektedir. Barkod verileri ve internet üzerinden derlenen fiyatlar ise günlük olup TÜFE yayımlanma tarihindeki zamanlılık nedeniyle ayın 1'ile 24'ü arasındaki fiyatlar hesaplamalara dahil edilmektedir.”

20 Ocak'ta yapılan bir zam...

Fiyatı günlük olarak takip edilen bir ürünü, örneğin benzini alalım. Benzine de 20 Ocak'ta (aman aman dediğinizi duyar gibiyim) yüzde 50 zam gelmiş olsun. Benzinin fiyatı (örneğin) 10 liradan 15 liraya çıksın.

Şu durumda benzinin ocak ayındaki ortalama fiyatı 11.67 liradır. İlk yirmi gün için 10 liradan 200, son on gün için 15 liradan 150 olmak üzere toplam 350 lira, gün ortalaması da 11.67 lira.

Aralık ayını da 10 lira kabul ediyoruz; buna göre benzine yüzde 50 zam gelmiş olmakla birlikte ocak ayına yansıyan zam yalnızca yüzde 11.67'dir.

Benzin fiyatı şubat sonuna kadar sabit kalmış olsun. Şu durumda benzinin şubat ayındaki ortalama fiyatı 15 liradır ve ocak ayındaki 11.67 liralık ortalamaya göre zam oranı yüzde 28.5'tir.

Benzine bir seferde yüzde 50 zam yapıldı ama zam gelen ocaktaki oran yüzde 11.67'de kaldı, zammın söz konusu olmadığı şubattaki oran ise yüzde 28.5'i buldu.

İşte enflasyonda sarkan etkisi olarak tanımlanan ve şubat için de şimdiden kaygı yaratan bu ay içinde yoğun olarak yapılan zamlardır. Bu zamlar bir ölçüde ocak ayı endeksine yansıtılacak, ay sonuna doğru gelen yüklü zamlar belli ölçüde, bir kısmı örneğimizde olduğu gibi daha ağırlıklı olarak şubatı etkileyecektir.

Ocak ayını rekora taşıyacak etkenler çoğalıyor
Ocak ayındaki tüketici fiyat artışının çift haneyi zorlayacak boyutta olacağını bir kez daha vurgulamak gerek.

Ocak ayı oranı, yüzde 8'in altında hiç olamaz gibi görünüyor zaten.

Çift hane de pek istenmeyecektir haliyle.

Dolayısıyla 5 Şubat'ta yapılacak açıklamada ocak ayı TÜFE artışı yüzde 9 dolayında gelirse ve yıllık oran da yüzde 68-69 düzeyine ulaşırsa bu durum hiç şaşırtıcı olmaz.

Peki ocak ayındaki artışı böylesine yukarılara taşıyacak başlıca etkenler neler mi, sıralayalım...

Döviz artışı hızlı: Dolar bir dönem olduğu gibi yatay götürülmüyor, bu bir süredir gözlenen bir gerçek. Ocak ayının üçte ikilik kısmında oluşan veriler ve gidişat, bu ayın ortalamasındaki dolar kurunun aralık ayına göre yüzde 3.5 kadar artacağını gösteriyor. Bu oran, küçümsenecek bir oran değil ve geçen yılın temmuz ve ağustosundan sonraki en yüksek düzey anlamına geliyor. Kur artışının fiyatları ne

kadar etkilediği gerçeği bir yana, kur artışını bahane edenlerin de ellerini ovuşturarak bu orana odaklandıkları ortada. Dolayısıyla ocak ayı enflasyonunu yukarı itecek en önemli etkenlerden biri kur artışı.

Geçen yılın ocak ayındaki dolar kuru artışının yalnızca yüzde 0.6 olduğunu, TÜFE'nin de yüzde 6.65 arttığını unutmayalım.

Akaryakıt zamları yüksek:

Akaryakıtta önce ÖTV zammı geldi, sonra bunu kur ve uluslararası piyasalardaki fiyat artışıyla gelen zamlar izledi. Mevcut fiyatların ay sonuna kadar hiç değişmediği, indirim ya da zam olmadığı varsayımıyla ocak ayında aralık ayına göre benzin yüzde 7, motorin yüzde 8, otogaz yüzde 6 zam görmüş olacak. Akaryakıtta ayın son günlerinde gelecek zamlar, girişte anlattığım sarkan etkisiyle şubatı da yukarı çekecek.

Akaryakıtta bu yıl ocaktaki ortalama zam yüzde 7 dolayında, o da şimdilik, geçen yılın ocak ayındaki zam ise yüzde 4 olmuştu.

Diğer ÖTV zamları: Yeni yılla birlikte ÖTV kaynaklı olarak alkollü içecekler ve sigaraya da yüklü oranda zam geldi. Bu zamların TÜFE'yi ne ölçüde etkileyebileceğini tahmin etmek hiç kolay değil, çünkü TÜFE'de bu yılki ağırlıkların ne olduğunu bilmiyoruz. Gerçi bu ağırlıkları madde bazında öğrenme şansımız da yok. TÜİK geçen yıldan itibaren madde ağırlıklarını da madde bazlı olarak açıklamaktan vazgeçti. Hadi kamuoyu madde fiyatları açıklandığında bunları yanlış yorumluyordu (TÜİK'in gerekçesi bu), peki madde ağırlıklarının da yanlış yorumlara yol açacak bir yönü mü vardı acaba?

Ulaşımaya yüklü zam: Önce İstanbul'da şehir içi ulaşımaya, ardından Ankara'da taksit ücretlerine zam geldi. Bu hizmetlerin TÜFE'deki ağırlığı da tam olarak bilinmiyor. Hem zaten 2024 ağırlıkları grup bazında da henüz açıklanmış değil. Ancak İstanbul ve Ankara için söz konusu olan zamlar, bu kentlerin ağırlığı dolayısıyla TÜFE'ye belirgin ölçüde etki edecektir.

Hizmetler sektörü: Hemen hemen her alanda fiyatlama alışkanlığının çok bozulduğu ortada. Özellikle hizmetler sektöründe ok yaydan çıktı! Geçtiğimiz günlerde kahve fiyatından yola çıkarak bir örnek vermişim. Bir fincan kahvenin, kahve olarak fiyatı 2 lira dolayında olduğu halde satış fiyatının 50 lira, 60 lira, hatta daha yüksek olduğunu belirtmişim. Sanki ben satış fiyatını yukarı çeken etkenlere hiç değinmemişim gibi "**Ama kira, ama personel, ama şu, bu**" diyenler oldu. Temel sorun şudur. Eğer bir ürünün asıl maliyeti 2 lira dolayındayken satış fiyatı 25-30 katına çıkıyorsa ortada iki türlü sorun vardır. Ya maliyet çok düşük olduğu halde, satış fiyatı belki en fazla 10 katını çıkacakken istismar sonucu 25-30 katına yükseltiliyordur. Ya da yan maliyetler o kadar fazladır ki, 25-30 kata satmak ancak kurtarıyordur. İki durum da kötü, iki durum da fiyatlama algısının temelden bozulduğunu gösterir. Normal koşullarda satış

22.01.2024

fiyatını bu kadar yukarı çekecek etkenler, ürünün temel maliyetinden böylesine fazla olmamalıdır.

Kızıldeniz sorunu: Bizim derdimiz bize yetmezmiş gibi bir de Kızıldeniz'de ticaret gemilerine yönelik saldırıların yarattığı olumsuzluk çıktı ortaya. Bu durum navlun fiyatlarının çok artmasına ve dolayısıyla bizim ithal maliyetlerimizin de yükselmesine yol açtı.

2024'te 260-270 milyar dolar dış kaynak araniyor

Naki BAKIR

22 Ocak 2024 Pazartesi

Kamu ve özel sektörün dış borç geri ödemelerinin yanı sıra cari açık finansmanı ve yarından fazlası deprem için yapılacak kamu yatırım harcamalarında dış kredi kullanımı dolayısıyla Türkiye'nin 2024 yılında bulması gereken toplam dış kaynak miktarının 260-270 milyar arasında olduğu belirlendi.

Yeni ekonomi yönetiminin dengeleri yeniden kurmak için uluslararası finans merkezlerine yönelik başlattığı kaynak bulma turları sürerken, dış kaynak akışında iyileşmenin henüz çok sınırlı kaldığı belirtiliyor.

Ancak, son yıllarda hızla düşerek çöp seviyesine inen kredi notunda son dönemde küçük de olsa iyileşme adımlarının gelmeye başlaması ve Türkiye'nin dünya finans piyasasından kaynak teminini zorlaştıran aşırı yükselmiş risk priminin (CDS) de son dönemde hızla gerileme eğilimini sürdürmesi, bu konuda iyimserliği artıran iki önemli gelişmeyi oluşturuyor.

Bir yılda ödenecek dış borç (Kasım 2023 itib., Milyon \$)	
KAMU	45.681
GENEL HÜKÜMET	5.255
Merkezi Yönetim	4.786
Yerel yönetimler	489
Kamu Bankaları	40.161
KİT'ler	265
MERKEZ BANKASI	46.263
ÖZEL SEKTÖR	134.343
FİNANSAL KURULUŞLAR	61.793
Bankalar	58.457
Diğer finansal kuruluşlar	3.336
ŞİRKETLER	72.550
TOPLAM DIŞ BORÇ GERİ ÖDEMESİ	226.287
CARİ AÇIK (H.)	34.700
YATIRIMLAR İÇİN DIŞ KREDİ KULLANIMI (H.)	3.000
TOPLAM (T)	263.987

Şu an görünen 264 milyar dolar

Türkiye'nin bir yıl içinde yapması gereken toplam dış borç geri ödemeleri, en son açıklanan Kasım 2023 sonu verilerine göre 226,3 milyar dolar olurken, 2024-2026 Orta Vadeli Program'da (OVP) ekonomi yönetiminin 2024 yılı cari açık hedefi 34,7 milyar dolar düzeyinde bulunuyor.

2024 Yatırım Programı'na göre 510 milyar lira ile yarıdan fazlası deprem için olmak üzere bu yıl yapılacak toplam 1 trilyon 6,9 milyar liralık kamu yatırım harcamasının da 96,2 milyar liralık (yaklaşık 3 milyar dolar) bir bölümünün dış krediyle karşılanması öngörülüyor.

Cari açık ve kamu yatırımlarında dış kredi kullanımı öngörülen bu düzeylerde kalırsa, bir yıllık sürede, bu üç alan dolayısıyla ülke ekonomisinin ihtiyaç duyduğu toplam dış kaynak hacmi yaklaşık 264 milyara denk geliyor. Ancak öngörülen bu düzeylerin de aşılması yüksek olasılık olarak görülüyor. Türkiye'nin gelecek on iki aylık dönemde yapmak zorunda olduğu dış borç geri ödemesinin 45,7 milyar doları kamuya ait bulunuyor.

Bunun da 40,2 milyar dolarını kamu bankalarının yapması gereken geri ödeme oluşturuyor. Merkez Bankası'nın bir yıl içinde yapması gereken geri ödeme tutarı da 46,3 milyar dolar. Söz konusu ödemeler, yurt dışı döviz mevduat hesapları ile diğer merkez bankalarıyla yapılan ikili para takası (swap) anlaşmaları sonucu gerçekleşen mevduat takasları ve yurt dışı bankalarca TCMB nezdinde açılan depo hesapları kapsamında yapılacak.

Merkez Bankası'nın dış borcu ve bir yıl içinde yapması gereken geri ödemenin önemli bir bölümü, önceki dönemde eriyen döviz rezervlerini ikame için yapılan swap borçlarından kaynaklanıyor. Net döviz rezervi ekside olan Merkez Bankası, diğer ülke bankaları ile belli bir vade için yaptığı swap işlemlerine faiz ödüyor. Swap borçları nedeniyle Merkez Bankası'nın kısa vadede dış borç servisi kamuyu geçmiş bulunuyor.

En büyük yük özel sektörün

Dış borç geri ödemelerinin en büyük bölümü ise 134,3 milyar dolarla özel sektöre ait bulunuyor. Bu kapsamdaki borçlarının 61,8 milyar doları özel banka ve diğer finans kurumları; 72,6 milyar doları ise finans dışı reel sektör firmalarına ait.

Kamu ve özel bankaların geri ödeyeceği toplam dış borç 98,6 milyar dolar olurken, diğer finans kurumları ile birlikte finans sektörünün yapacağı toplam geri ödeme 102 milyar doları buluyor. Diğer sektörlerin geri ödemelerinin tamamına yakını ithalat borçları dolayısıyla olmak üzere 54,7 milyar dolarını aldıkları ticari krediler, 21,4 milyar dolarını diğer kredi borçları oluşturuyor.

Kredi notunda iyileşme sinyali

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları nezdinde Türkiye'nin son yıllarda hızla düşerek çöp seviyesine inen kredi notunda, uzun bir aradan sonra küçük de olsa iyileşme işaretleri alınmaya başladı.

Bu konuda ilk işaret eylül ayında, uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch'ten geldi. 13 Ağustos 2021'de Türkiye'nin kredi notunu "BB-" ve kredi notu görünümünü durağan olarak teyit eden Fitch, 2 Aralık 2021'de ise ülke not görünümünü negatife çevirmişti. Fitch Ratings, Eylül 2023 değerlendirmesinde ise Türkiye'nin kredi notunu "B" olarak teyit ederken, not görünümünü 2 yıl aradan sonra negatiften "durağan"a çıkardı.

Standard & Poor's (S&P), aralık ayında Türkiye'nin kredi notunu "B" olarak teyit ederken kredi notu görünümünü durağandan pozitifeye çevirdi. Moody's' de 12 Ocak'ta, Türkiye'ye en son verdiği kredi notu B3ü teyit ederken, kredi notunun görünümü durağandan pozitifeye çıkardı. Kuruluş, geçen hafta da Türkiye'deki 17 bankanın not görünümünün durağandan pozitifeye çevirdi.

CDS 700'lerden 300'lere indi

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapıldığı mayıs ayında 700 baz puana ulaşan olan Türkiye'nin beş yıllık kredi temerrüt takası (CDS) primleri, son yedi ayda yaklaşık 400 baz puana yakın gerileme ile 315 baz puan düzeyine indi. Türkiye'nin 2001 ekonomik krizi sırasında 1.300'e yükselen CDS puanı, küresel kriz yılı 2008'de de 900'ü aşmış, sonraki dönemde en yüksek düzeyi ise Temmuz 2022'de 904'le görmüştü. CDS'de en son yükseliş ivmesi ise Mayıs 2023 seçimlerinde yaşanmıştı.

Merkez Bankası'nın son Enflasyon Raporundaki enflasyonla mücadele konusunda kararlılık vurgusu ve 2024-2026 Orta Vadeli Program'ın ana eksenini oluşturan 'tek haneli enflasyon' hedefine yönelik 'sıkı para politikası' mesajının, Türkiye'nin mayısta yeni bir zirveyi gören CDS'indeki gerilemede etkili olduğu değerlendiriliyor.

"Piyasada güven tesis edildi"

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, bütçe görüşmeleri sırasında yaptığı açıklamada, Türkiye'nin 2023 yılını 8,8 milyar dolarlık dış finansmanla kapattığını açıklamıştı. Şimşek, dış finansman kuruluşlarından, ülkedeki kurumlara proje finansmanı kapsamında kaynak sağlamaya devam ettiklerini vurgularken, bu kaynaklarla Kahramanmaraş merkezli depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi amacıyla bölgenin yeniden inşasına aracılık ettiklerini kaydetmişti.

"Piyasada güven tesis edildi" diyen Bakan Şimşek, daha önce sarf ettiği "Paraya ihtiyacımız yok" şeklindeki sözlerine de "Bana 'Siz ülke ülke dolaşıyorsunuz, bir şey gelmedi' denildi. Ülkeleri dolaşırken programımızı anlatıyoruz. Dış kaynak ihtiyacımızı piyasadan temin etmeye başladık. 'İkili ilişkiler çerçevesinde kaynağa ihtiyaç yok' demek istedim" diyerek açıklık getirmişti.

‘Maliyet ödeyen’ ile ‘fayda alan’ farklıysa...

Ferit Barış PARLAK

22 Ocak 2024 Pazartesi

İktisatçısından politikacısına, üreticisinden tüketicisine toplumun “ekonomide sorumluluk sahibi” her ferdi, normal şartlar altında, “Uygulanan politikalar ve/veya üretilen ürün/fikir ‘genel ekonomi’ için fayda sağlamalı...” diye düşünür... Veya düşünmeli...

Bilimde/iktisatçıda sorun yok... Düşünmeye devam ediyor... Ve, “Üretilecek ürün/fikir, uygulanacak politikalar öncesinde, ‘Ürünün/politikanın faydası, kârı var mı? Haksız rekabete yol açıp, işini iyi yapanları küstürür/batırır mı? Maliyeti, fiyatının/faydasının altında mı?’ gibi sorulara cevap aranmalı...” diyor...

Ve bilim: “Faydasını alıp, maliyeti başkasına yüklemek...”, “Başkasına zarar vererek, faydayı maksimize etmek...”, “Sadece kendine/çevresine fayda sağlamak...” gibi ‘yeni normalleri’, iktisadi teorilerde, cümle içinde dahi kullanamıyor...

VELHASIL

En basit anlatımıyla: ‘Maliyeti yüklenen’ faydasını/kârını gördüğünde, ekonomide taşlar yerine oturmaya; ‘Faydasını alan’ maliyetine katlanmadığında ise ekonomide taşlar yerinden oynamaya başlıyor...

“Ekonomi, bisikleti sevmez...” diyerek, ekonomiyi tanımlayanlarımız çoğalıyor... “Bisiklet seven otomobil almaz, akaryakıt almaz, kasko yaptırmaz, motorlu taşıt vergisi ödemez, servise gitmez, yedek parça satın almaz daha kötüsü sağlıklı olur, ilaç almaz... Canlı ekonomi kalmaz...” diye açıklıyor...

22.01.2024

Oysa... Sağlıklı bir ekonomi için, faydanın retene, verimliye, çalışarak emekliliği hak edene aktarılması gerekliliğini anlayabilecek "sağlıklı bir beyin", onun için de acilen 'bisiklet kullanmak' gibi alışkanlıklar edinmemiz gerekiyor...

TCMB'ye bu defa da özel hayat üzerinden algı operasyonu

Burcu KÖSEM

22 Ocak 2024 Pazartesi

Ülkemizde son yıllarda ne yazık ki! toplumun bütününe yakın olarak bir görüşte birleşmesi nadir olgular bazında şekilleniyor. Hafize Gaye Erkan da liyakati konusunda nadir olarak birleşilen teknokratlardan biriydi.

Son birkaç gündür TCMB başkanı Hafize Gaye Erkan'la ilgili ortaya atılan iddialar gerçekten can sıkıcı bir boyuta varmış durumda.

Peki nedir bu iddialar?

Merkez Bankası çalışanı Büşra Bozkurt'un T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne (CİMER) verdiği şikâyet dilekçesini gündeme taşıyan Sözcü Gazetesi'nin haberinde, Hafize Gaye Erkan'ın babası Erol Erkan'ın bankada gayri resmî olarak yönetici konumuna getirildiği ve personelin işe alınması, çıkarılması, tayin gibi konularda yetkilendirildiği iddia edilmişti.

DW Türkçe'ye konuşan bir TCMB yetkilisi de Ankara'daki TCMB Sosyal Tesisi'nin Hafize Gaye Erkan'ın talimatıyla tadilat yapılacağı bahanesiyle kapatıldığını, burada görev yapan aşçı ve garsonların tamamen Başkan ve ailesinin emrine tahsis edildiğini öne sürmüştü.

İddialar sadece babayla sınırlı değildi; bebekle ilgilenen annenin de merkez bankası çalışanlarına talimatlar yağdırdığı ileri sürüldü. Bunlara ek olarak sosyal medya ve farklı yayın kuruluşlarınca da çeşitli iddialar servis edildi ve edilmeye devam ediyor.

Farkındaysanız iddia diyorum zira henüz öne sürülenlerin gerçekliği konusunda tam olarak bir netlik yok. Sadece aldığım kulislere (Hafize Gaye Erkan'ın çok uzun saatler bankada kalması nedeniyle) anne ve babaya bebek bakımı için bir oda tahsis edildiğini ve Sayın Erkan'ın da sıklıkla çocuğuyla burada ilgilendiğine dair duyularım başından beri var.

Ancak babanın bankanın bir çalışanını işten çıkarttığı yönündeki iddiaları kendi adıma hiç inandırıcı bulmadım. Olayın aslı astarı sanırım Gaye Hanım'ın X'de yaptığı paylaşımda belirttiği yasal süreç neticesinde ortaya çıkacaktır.

Bu iddialara yönelik görüşümü açıklamadan önce bir de işin asli tarafına değinmek istiyorum ki; o da elbette ekonomik görünüm...

Türkiye, genel seçimlere kötü bir ekonomik tabloyla girdi. Hatta muhalefetin "boş tencere iktidar götürür" savına karşılık, muhalefetin yine kendi iç karışıklıkları ve masa tartışmaları nedeniyle sanırım bu gerekçe yeterince iyi kullanılamayarak, halkın daha yüksek bir oranının yeniden mevcut iktidara teveccüh göstermesine neden oldu.

İktidar da bu alanda kendine düşeni yaparak, çok eleştirilen önceki ekonomik modeli, yeni ve ehil bir kadroyla beraber değiştirdi. Yeni ekonomi kabinesi başından bu yana gerek yurtiçindeki muhalifler gerekse de yurtdışındaki ekonomi çevreleri tarafından olumlu karşılandı.

Kendi adıma söylemem gerekirse TCMB başkanının hem başarılarla dolu özgeçmişi hem de bir kadın ve anne olması beni de çok heyecanlandırdı. Çünkü ben de hem bir anne hem de bir kadın yönetici olarak, erkek egemen dünyada kadınların önemli sorumlulukları başarıyla üstlenmesinden bir çeşit gurur duyuyordum.

Sayın Erkan, görevini başarıyla yürütüyor mu?

Henüz fiyat istikrarında bir sonuç alınamamış olsa da **profesyonelce yürütülen para politikası ve gidişata yönelik hem içeriden hem de dışarıdan alınan değerlendirmelerin olumlu olması bir başarı göstergesi sayılır.**

Mayıs ayından bu yana CDS priminin düşmesi, not değerlendirme kurumlarının görünümü pozitifçe çevirmesi ve yabancı yatırım kurumlarından gelen para ve ekonomi politikasına yönelik değerlendirmelerin olumlu olması hep gidişata yönelik bir umut barındırıyor.

Sayın Erkan son birkaç haftadır ABD'de yatırımcı görüşmelerini sürdürüyor; kendisine neden orada olduğu sorulduğunda ise görüşmelerin iyi geçtiğini ifade ediyor... ABD'ye erken gitmesinin nedeni de ABD'de yer alan dünyaca ünlü fon ve yönetimleriyle olan yüksek seviyedeki diyalogu. Yıllarca devasa fonlarla çalışması, bu yatırım görüşmelerine olan katılımın da göstergesi oldu.

ABD'li iki fon PIMCO ve Vanguard yakın zamanda Türk varlıkları aldı. Ardından gelen açıklamalara değinelim.

Birkaç örnek vermek gerekirse, dünyanın en büyük tahvil fonu yöneticilerinden olan ABD'li PIMCO'nun yaptığı açıklamaya bakalım. Yüksek ihracat, güçlü istihdam, sıkı

para politikası, mali disiplin, yapısal reformlar Türkiye'ye olan güven iklimini daha da kuvvetlendirdiğini söyleyen PIMCO yöneticilerinden Pramol Dhawan, "Türkiye yatırım yapılabilir seviyede kredi notunu geri kazanma yolunda" dedi.

Financial Times'ta çıkan haberde de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kapsamlı bir ekonomik revizyona olan bağlılığının ülkeyi yatırım yapılabilir kredi notunu geri kazanma yoluna soktuğunu da öne sürdü. Ardından Goldman Sachs'ın Orta ve Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Afrika ekonomi analistlerinin yayımladığı rapora dönelim. Raporda, Merkez Bankası'nın piyasadaki para arzını azaltma hızı göz önünde bulundurulduğunda, enflasyonun beklenenden daha hızlı gerileyebileceği vurgulandı.

Raporda, enflasyonun yüzde 42,6 olan öngörülere kıyasla yıl sonunda yüzde 30 seviyelerine kadar inebileceği aktarıldı. Bu havanın devamında ise bulutların kalktığını, güneşin yavaş yavaş kendini gösterdiğini gördük. Biraz içimizi ısıtacak gelişmelerdi bunlar. Dünyaca ünlü uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P ile başlayan not görünümü yükselişi Moody's'le devam etti.

Atılan adımların, her ne kadar yarın olmasa bile, yakın dönemde Türkiye'nin tekrar cazip ülke gücüne kavuşacağını önemli sinyalleri. Özetle; biraz daha sabır göstermemiz gerekiyor.

Ülkemizde son yıllarda ne yazık ki! toplumun bütününe yakın olarak bir görüşte birleşmesi nadir olgular bazında şekilleniyor. Hafize Gaye Erkan da liyakati konusunda nadir olarak birleşilen teknokratlardan biriydi. Ancak görülen o ki; gelinen aşamada bu da mazide kaldı.

İlk karmaşa Ahmet Hakan'a verdiği röportajın ardından yaşanmıştı. Aldığım kulislere göre Sayın Erkan'ın ekonomi yönetimiyle ilgili şahsi değerlendirmesi Sayın Şimşek tarafından hoş karşılanmamıştı. Kiralık ev bulamaması ve ailesinin evine yerleşmesi konusu da toplumda dar gelirli kesimler tarafından çok hoş karşılanmadı ve samimi ifadeleri farklı yorumlandı.

O zaman kendi adıma bu röportajı samimiyetle verilmiş bir röportaj olarak değerlendirmiştim. Ancak son iddialara yönelik olarak iddialar da bir gerçeklik payı varsa ki; (olduğunu düşünmek istemiyorum) aynı hoşgörüyü gösterme konusunda çekincelerim var. Kendi görüşümü açıklayacak olursam; iki çocuk annesi bir iş insanı olarak, pek çok Türk kadını gibi ben de bebeklerimi daha birkaç aylıkken bakıcıya emanet etmek zorunda kaldım.

Gaye Erkan'ın ülkesi konusunda gösterdiği hassasiyet üzerinde durulmalı...

Hele ki devlete ait bir kurumda hangi mertebede yönetici olunursa olunsun bu amaçla bir oda tahsis edilmesi uygun mu diye günlerdir düşünüyorum ve kendi içimde muhasebe yapıyorum. Bunu düşünürken; aklıma Yeni Zelanda'nın eski başbakanı

Jacinda Ardern geldi. Kendisi görevi devraldıktan sonra altı hafta doğum iznine ayrılmıştı.

Kendisiyle ilgili şöyle bir haber hatırlıyorum: 2018'de katıldığı BM Güvenlik Zirvesi'ne 3 aylık bebeği ve eski (emekli olan) TV starı eşi Clarke Gayford ile katılmıştı. Katılmıştı katılmasına ama eşinin yolculuk masrafı vergi verenler tarafından değil, kendileri tarafından karşılanmıştı. İşte burada çok ince bir çizgi olduğu görülmekte; doğum izni yasal bir hakken, bebek doğduktan sonraki harcamalar şahıslara ait...

Bu sebeple burada üzerinde durulması gereken Sayın Erkan'ın bebeği ile ilgili hassasiyetinden ziyade çalıştığı banka ve ülkesi konusunda gösterdiği hassasiyetler olmalı...

Babanın birini işten çıkarttığı yönündeki iddialara ise olay aydınlığa kavuştuktan sonra yorum yapacağım. Özetleyecek olursam, bazı konular vardır ki; çok hassastır. Şu yaşadığımız zor küresel koşullar ve ülke ekonomimizin durumu düşünüldüğünde en vicdani ve basit ihtiyaçların bile yönetenler tarafından daha da titizlikle ve dikkatle alınması gerektiğini düşünüyorum...

DÜŞÜMDÜREN SORULAR

1 -Tilki ile plan yapan, kurt ile avlanan, kuzu ile yas tutanlar güveni yeniden inşa edebilecek mi?

2-Problemi anlamayandan çözüm üretmesi beklenir mi?

3-Belirsizliği ortadan kaldırmadan yapılan hamleden sonuç çıkar mı?

Abdulkadir Selvi

Kendi milletvekilini tehdit eden genel başkan kim

Yerel seçimler öncesinde CHP’de çok önemli gelişmeler yaşanıyor.

Yazımın başlığındaki olayı canlı olarak yaşamış gibi sizlere aktaracağım. Ama önce CHP’de yaşanan güç mücadelesine değinmek istiyorum. Çünkü CHP’de yerel seçimlerden sonra olağanüstü kurultayın işaretleri gelmeye başladı.

Özgür Özel, CHP’ye genel başkan seçildi ama partide birlik ve bütünlüğü sağlayamadı. Bu gidişle CHP’nin en kısa süreli genel başkanı olmaya aday gözüküyor.

İKİ AYRI ÜÇGEN

CHP’de üç isim arasında müthiş bir güç mücadelesi yaşanıyor. Partide iki ayrı üçgen oluştu.

Biri; Kılıçdaroğlu, Özgür Özel ve Ekrem İmamoğlu arasındaki güç mücadelesi belediye başkan adaylıklarının belirlenmesinde sancıya yol açtı. İkinci bir üçgeni ise Özgür Özel’in ekibi oluşturuyor. Özgür Özel, Ali Mahir Başarır ve Veli Ağbaba.

Mersin Milletvekili Ufuk Çakır’ın, belediye başkan adaylarının belirlendiği Parti Meclisi toplantısında Ali Mahir Başarır ve Veli Ağbaba’ya “Yeter ulan” diye gösterdiği tepki kameralara yansımıştı. CHP kulisleri, Veli Ağbaba ve Ali Mahir Başarır’ın aday tespitindeki rollerine ilişkin iddialarla çalkalanıyor.

ARALARINA KARA KEDİ Mİ GİRDİ

Bu arada Özgür Özel ile Ekrem İmamoğlu, kurultayda Kılıçdaroğlu’nu devirmek için güçbirliği yapmıştı. Ancak aday belirleme sürecinde ikisinin arasına kara kedi girdiği

söyleniyor. Ekrem İmamoğlu'nun İzmir ve Antalya başta olmak üzere büyükşehir belediye başkan adaylarının belirlenmesine müdahale etmesi nedeniyle Parti Meclisi toplantısı erteleniyor. Ayrıca Ekrem İmamoğlu'nun CHP lideri gibi hareket etmesinin "emanetçi" konumuna düşen Özgür Özel'i rahatsız ettiği ifade ediliyor.

YÜZÜNE TELEFON KAPATMIŞTI

Ocak ayının ilk haftasında belediye başkan adaylarının belirleneceği PM toplantısından bir gün önce, Ekrem İmamoğlu belediye başkan adaylarıyla ilgili listeyi İstanbul İl Başkanı Özgür Çelik aracılığıyla Özgür Özel'e iletti. Ekrem İmamoğlu İzmir'de Buğra Gökçe, Çankaya'da Gül Çiftçi ve Bodrum'da Ahmet Aras'ın aday gösterilmesini istemişti. Özgür Özel ile Ekrem İmamoğlu daha sonra telefonla görüşmüş ve bu konuşma Özgür Özel'in, "O zaman gel sen bu koltuğa otur" diyerek telefonu İmamoğlu'nun yüzüne kapatmasıyla son bulmuştu. Telefondaki karşılıklı restleşmeden sonra ikili arasındaki ilişkilerin bozulduğu söyleniyor.

KILIÇDAROĞLU'NUN GÜÇ GÖSTERİSİ

Kılıçdaroğlu son dönemlerde 'yalnız'lığını ön plana çıkarıyor. Ama CHP İdare Amirliği seçimi de gösterdi ki hiç de öyle yalnız değil. Anlatacağım.

CHP Balıkesir Milletvekili Ensar AYTEKİN, Genel Başkan Yardımcısı seçilince İdare Amirliği görevinden istifa ediyor. İdare Amirliği için seçim kararı alınıyor. Adana Milletvekili Orhan SÜMER ile İzmir Milletvekili Ednan ARSLAN'ın ismi ön plana çıkıyor.

TEHDİT EDİYOR

Parti içi demokrasi işler, milletvekilleri yarışır, en çok oyu kim alırsa o seçilir diye düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Ednan Arslan'ı Özgür Özel, Orhan Sümer'i ise Kılıçdaroğlu destekliyor. Orhan Sümer, Adana Büyükşehir Belediye Başkanı Zeydan Karalar'a yakın bir isim. Özgür Özel önce Zeydan Karalar ve Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer üzerinden Orhan Sümer'in adaylıktan çekilmesi için baskı yapıyor. Ama Orhan Sümer sevilen bir milletvekili. Kazanacağını düşünüyor. Geri adım atmıyor. Canlı yayında gibi anlatacağımız hikâyeye ondan sonra başlıyor.

ÖZGÜR ÖZEL TEHDİT EDİYOR

Bunun üzerine Özgür Özel bizzat devreye giriyor. Seçimden bir gün önce Orhan Sümer'i makamına çağırıyor. Orhan Sümer'e, "Sen bana karşı nasıl yarışırsın? Genel Başkan'a karşı siyaset yapılır mı?" diye çıkışıyor. Orhan Sümer, geri adım atmayınca bu kez tehdit devreye giriyor. CHP Genel Başkanı Özgür Özel, CHP Adana Milletvekili Orhan Sümer'i, "Bak Zeydan'ı aday gösterdik ama onu da bir hafta sonra geri çekeriz" diye tehdit ediyor. Sonra ne mi oluyor?

ORHAN SÜMER ÇEKİLİYOR

Orhan Sümer, Meclis'e geçiyor, birlikte hareket ettiği milletvekilleriyle bir araya geliyor. Özgür Özel'le aralarında geçen konuşmayı aktarıyor. Ama bu arada tansiyonu yükseliyor. Zeydan Karalar'ın adaylığının geri çekilme tehdidi etkili oluyor. Zeydan Karalar'la telefon irtibatı kuruluyor. Kılıçdaroğlu ekibi aralarında bir değerlendirme yapıyor. Orhan Sümer'in geri çekilmesi kararı alınıyor.

Ama Orhan Sümer'in tehdit edilmesi grubun daha da bilenmesine neden oluyor. Kılıçdaroğlu ekibi tepki olarak Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ı aday gösteriyor. Özgür Özel, Ednan Arslan'ın seçilemeyeceğini düşündüğü için Kılıçdaroğlu ekibinin de sıcak bakabileceği bir isim olan Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'ü aday gösteriyor. Yaşar Tüzün karşı taraftan 10'a yakın milletvekilinin desteğini alıyor ama bu seçilmesine yetmiyor. Kılıçdaroğlu ekibinin adayı Uğur Bayraktutan 67 oy alırken, Özgür Özel'in desteklediği Yaşar Tüzün 55 milletvekilinde kalıyor. Böylece Özgür Özel, Kılıçdaroğlu karşısında ağır bir yenilgi alıyor.

TEZKEREDE NE OLDU

CHP, şehitlerimizin geldiği gece PKK'nın siyasi uzantısı olan DEM Parti'nin peşine takılıp, Meclis'te teröre karşı yayınlanan ortak bildiriye imza atmamıştı. Ama 12 Ocak'taki 9 şehidimizden sonra Meclis tekrar toplandı. Milli Savunma Bakanı Yaşar Güler ve Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın katıldığı özel oturumdan sonra teröre karşı Meclis Başkanlığı tezkeresi yayınlanmıştı. CHP ilk başta yine ayrı bir bildiri yayınlamayı planlıyordu. Ama sonunda doğru olanı yaptı. Meclis Başkanlığı'nın tezkeresine evet oyu verdi. CHP'nin tavır değişikliğinin perde arkasını öğrenmek için parti içi kulislere baktım.

BİR GRUP CHP MİLLETVEKİLİ

CHP'den bir grup milletvekili, "Biz ayrı bildiri yayınlanmasına karşıyız. Meclis Başkanlığı tezkeresine evet oyu vereceğiz" diye yönetime bildiriyor. Daha önce de CHP milletvekilleri, "Biz şehit cenazelerine nasıl gideceğiz" diye tepki göstermişlerdi. Milletvekillerinin bu tavrı üzerine partide bölünme yaşanıyor havası vermemek için CHP yönetimi geri adım atıp tezkereyi destekliyor.

Bence doğru olanı yapıyorlar. Doğruya doğru, yanlışla yanlış...

İbrahim Kahveci

Bu ilaç öldürür mü?

Biraz hatırlatma yapmakta fayda var...

Cumhurbaşkanı Erdoğan;

“Hamdolsun milletimiz darbeciler karşısında da ekonomik tetikçiler karşısında da sapasağlam durmuştur. Bu dönemde kur-faiz-enflasyon üçgeninde yeni bir saldırıya maruz kaldık. Benim faize alerjim var, yüksek faize karşıyım. Bütün bunlarla beraber şu anda yeniden faizde düşüş başladı. Faizdeki düşüşle beraber enflasyonun da yeniden düşeceğini biliyorsunuz.” 04 Eylül 2019

“Hiçbir zaman faizin yükselmesini savunmadım, savunmuyorum ve savunmayacağım. Asla bu konuda taviz vermem.” 29 Kasım 2021

“Buradan bir kez daha ilan ediyorum. Ülkemizi asırlardır bir cendereye hapsederek yerinde saydıranlar tarihi bu defa tekerrür ettiremeyecekler. Artık bu ülke yüksek faizle parasına para katılanların cenneti olmayacak.” 21 Aralık 2021

“Yıl sonuna kadar faizimizi tek haneli rakama indirmeliyiz. Şu anda da biz yavaş yavaş paramıza değer kazandırma gayreti içerisinde olacağız. Neyle? Faizi düşürmek suretiyle.” 29 Ekim 2022

Yine Cumhurbaşkanı Erdoğan;

*“Faiz sebeptir, enflasyon neticedir. Bunu farklı yere çevirme gayretine girenlere diyorum ki boşuna uğraşmayın. Biz faiz belasını bu milletin sırtından kaldıracacağız. Biz faize kesinlikle milletimizi ezdiremeyiz. Bunun başka çıkışı olamaz. Beraber yürüdüğümüz arkadaşlarımızdan faizi savunanlar, kusur bakmasınlar. Bu yolda ben, faizi savunanla beraber olamam, olmam. **Bu görevde olduğum** sürece faizle mücadelemi sonuna kadar sürdüreceğim ve enflasyonla mücadelemi de sürdüreceğim.” 17 Kasım 2021*

22.01.2024

*“Bu kardeşiniz **bu görevde olduğu sürece**, faiz her geçen gün, her geçen hafta, her geçen ay inmeye devam edecektir. Kimse bize bu konuda akıl vermesin.”* **08 Ekim 2022**

*“**Bu kardeşiniz iktidarda olduğu sürece** faiz yükselemez, faiz devamlı düşecektir. Amerika’da faiz yükselebilir. Göreceksiniz enflasyon da faizle birlikte düşecek. Türkiye Yüzyılı gibi vizyonu 3-5 karaborsacının hırsına teslim etmeyeceğiz.”* **21 Nisan 2023**

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın faiz konusundaki bazı açıklamalarını verdim. İlk grupta faiz-enflasyon ilişkisi hakkındaki görüşlerini ve ikinci grupta da “görevde olduğum sürece faiz” görüşlerini ilettim.

Şu anda sanırsınız **Erdoğan ana muhalefet partisi lideri...** Kendisinin faiz konusundaki bütün sözleri hükmünü yitirmiş gibi.

Ekonomi yönetiminin başında Mehmet Şimşek var ve Merkez Bankası da faizleri yükseltiyor. Hatta geçmişte “faizler inecek” diyen **Cumhurbaşkanı Erdoğan bile bu kez faiz artışlarını FAZİLET diyerek savunuyor.**

Gelelim asıl meseleye.

Son günlerde Merkez Bankası Başkanı Gaye Erkan hakkında sıkça haberler çıkıyor. Benim bu haberlerden anladığım şudur: **Bu haberler** muhalefetten gelmiyor; bilakis **iktidar içi mücadeleden geliyor.**

Ve kaynak olarak gösterilen yerler de bir hedef saptırma ve yeni hedefler olarak ileri sürülüyor. Nitekim Mehmet Şimşek adının zikredilmesi de bunun ürünü olabilir.

Sorun nerede? Neden yeni ekonomi yönetimi devrilmek isteniyor?

(Not: Gaye Erkan’ın çıkan haberlere cevabı yaşanan durumu izah etmiyor ve iddiaların gerçekliğini daha da ileri taşıyor)

Sorun nerede...

Erdoğan’ın faiz konusunda bir ikilem yaşayacağı eski açıklamalarından malumdur. Bakın faizler artırılıyor ama ilaçtan istenen sonuç henüz ortaya çıkmadı. Hatta ilacın yan etkileri daha sert ortaya çıkıyor.

1- Mesela grafikte görüldüğü gibi faiz artışı ve kemer sıkma politikası ile asıl amaçlanan döviz dengesinde nerede ise hiç iyileşme yok. Temmuz ayında (yıllık) 41,1 milyar dolar olan 'tüketim malı ithalatı' aralık ayında 47,66 milyar dolara yükselmiş durumda. Yine temmuz ayında -29,8 milyar dolar olan 'altın ve enerji hariç dış denge aralık ayında -32,9 milyar dolara çıkmış durumda.

2- Mayıs ayında **19,7 lira olan dolar bugün 30,0 liranın üzerinde**. Ve de **enflasyon** yüzde 44 seviyelerinden **yüzde 64'lere çıkmış oldu**.

Ama işin yan etkisi tarafı var. Kemer sıkığımız bu dönemde özellikle son iki ayda (ekim ve kasım) Türkiye'de çalışan 224 bin kişi işini kaybetmiş durumda. Esnaftan ve şirketlerden müthiş şikayetler geliyor. Daha da önemlisi emekliler başta olmak üzere dar gelirliler epeyce rahatsız durumda.

Bu yazdıklarımız şikayetler kısmıdır ve şu anda mevcut ekonomi yönetimini devirmek isteyenler için çok önemli argümanlar oluşturmaktadır.

Eğer yerel seçimlerde Cumhur İttifakı bir hezimet yaşar ise sorumlusu tek başına bu mevcut ekonomi yönetimi ilan edilecektir. Bence bunun yolu yapıldı ve her şey hazırlandı.

Burada görülmeyen nedir? Ya da bu politika gerçekten başarısız mı?

Hatırlarsanız mayıs seçimlerinden önce defalarca yazdığım şeyleri tekrar edeceğim: Uygulanacak rasyonel politika iktidarda kim olursa olsun belliydi. Ama **mevcut iktidarın GÜVEN gibi bir sorunu vardı. Bu güven sorununun ilk sırasında da ERDOĞAN gelmektedir.**

Yarın sabah kalktığına ne yapacağı belli olmayan bir Erdoğan faktörü veya riski zaten ülkemizin en büyük riskidir. (Finansal dengeler açısından)

O nedenle seçim öncesi diyordum ki, "uygulanacak olan politikada iktidar değişmez ise 1-süre çok uzun olacak, 2- maliyet daha fazla olacak"

Muhalefet iktidara gelseydi 4-6 ay sürecek kemer sıkma süreci, iktidar değişmezse 1,5-2,0 yıl sürmek zorundadır. Ve de muhalefet iktidara gelirse 400-600 bin kişinin işini kaybetmesi ile bitecek olan bu politika, iktidarın devamı halinde 3-4 milyon kişinin işini kaybetmesi ile sonuçlanacaktır. Bunları seçim öncesi defalarca yazdım.

Şimdi görüyoruz ki, iktidar yeterli kemer sıkmayı yapamıyor ve dış dengeler henüz istenen sonucu vermiyor. Çünkü **hastamız ağır bir grip geçirmiyor, tersine ağır bir zatürre yaşıyoruz**. Ve grip ilacı ile istenen bu iyileşme gerçekleşmeyeceği gibi zaman geçtikçe zatürre daha da ağırlaşacaktır.

Bu kesindir.

Bu ortamda mevcut rasyonel ekonomi yönetimine çekilen operasyon **ülkenin geleceğinden ziyade kendi geleceklerini ve kendi iktidarlarını düşünenlerin hamlesidir.**

Hatta şunu da belirtelim: Seçimleri kaybetme pahasına ülkemizi kurtarmak gerekirken, Ülke'yi düşünmeyenlerin gittikleri yolu nasıl tasvip edebiliriz?

Ülkemizi bu **zatürre hastalığına kimlerin soktuğuna bakarsanız işi çözersiniz.**

